

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova“ realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočanst(a)va o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj nezalica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatoratom.org/rs/konferencija>

Dragomir Olujić Oluja: AKCIJA I REAKCIJA '68. je pedeset godina tek

Burne šezdesete, raspad Jugoslavije i jugoslovenski ratovi (4)

Odmah je ustanovljen Konvent – sjajno ga je vodio profesor dr Dragoljub Mićunović! – na kojem je svako mogao da govori i da se, odmah, po reakciji prisutnih – aplauzu ili zvižduku – uveri u valjanost svoje priče! U dvorište Filozofskog su dolazili svi: od pesnika i pisaca, preko slikara i novinara, pa do glimaca i režisera – svako ko je držao do sebe, smatrao je da mu je tu mesto! Čak i Tofija, jedna sjajna cura, iako aktivistkinja „najstarijeg zanata“! Glumac Zoran Radmilović je jednom ušao i više nikada iz „naše priče“ nije izlazio, bio je sa nama do kraja!

Tu je profesor dr Svetozar Stojanović ustvrdio: „Naš problem nije nacionalni, naš problem je socijalni“! Student Miroslav Josić Višnjić je zahtevao ostavku Josipa Broza Tita. Student Ilija Moljković je zatražio uvođenje višepartijskog sistema i bio – izviždan: mi smo se (tada) zalagali za bazičnu, direktnu demokratiju, a „demokratija saveta“ i „predstavnička (reprezentativna, partijska, posredovana...) demokratija“ su ko nebo i zemlja! Glumac Dragomir Bojanić Gidra je studentima obećao: „Kupiću vam tenk“!? Steva Žigon je izgovorio Robespjerov monolog (o „markizima i kneževima revolucije“ i revoluciji kao „despotizmu slobode“) iz Bihnerove „Dantonove smrti“ i doživio takve ovacije kakve nikad pre toga, ni posle toga nije. Dok je profesor dr Nikola Milošević svakodnevno „psihonanalitički“ secirao štampu i pokazivao šta su novinari pisali, a šta stvarno mislili, profesor dr Mihailo Marković je „kasapio“ socijalnu strukturu moći i ideloški image jugoslovenskog društva, a najistrajniji je bio profesor dr Vojin Milić: ostala je legenda o njegovom viščasovnom govoru do duboko u noć pred tri, četiri studenta koji su kunjali, a ostali spavali u slušanicama... Zapamćen je i građanin koji je sa bine Konventa upozorio: „Recite birokratiji da je nesposobna, odmah će vam pokazati na

šta je sve spremna i za šta sve sposobna“! I tako dalje, i tome slično!

Postojao je i Stub srama na koji su „vešani“ isečci iz štampice, „izjave“ raznih režimskih delatnika...

Znali smo mesta gde možemo dobiti ono što smo tražili, znali smo i koji će nam predavci dati ono što nam je potrebno, često i besplatno – svakog dana ovaj krug se širio. Dvojica pekara su nam donosili kifle, pogačice, jogurt... Ljudi su nas i materijalno pomagali, donosili su nam novac, davali na ulici... Na primer, radnici zemunskog „Teleoptika“ su nam preko svoje sindikalne organizacije odmah dali 500.000 dinara – to je bilo mojih pedeset kredita – i zatim svakog dana bar po 5.000 dinara, radnici „Velebita“ su to činili neformalno, do-

no i danas važi, jer nikad nije povučen. Po preduzećima i ustanovama su organizovane „radničke straže“, sastavljene uglavnom od službenika i ljudi koji su vodili odeljenja ONO, koje su, i silom, sprečavale kontakte radnika i studenata, pa su Milan Nikolić i njegova ekipa, zaduženi za kontakte sa radnicima, zaustavljeni na kapijama firmi i nisu uspeali saradnju institucionalizovati, ali su nam radnici i zaposleni dali podršku i pokazivali da su sa nama, bilo „moralno“ dolaskom na fakultete, bilo onako kao što su to radili radnici „Teleoptika“ i „Velebita“.

Sedmog dana, Tito je, manipulativno računajući na činjenicu da je studentski štrajk oročen na sedam dana, održao govor u kojem je, na prepašćenje svojih saradnika i nomenklature, ali i većine ljudi u Jugoslaviji (i svetu), kao podržao studentske demonstracije i studentske zahteve sa onih „čuvenih“ 90+10 procenata, naime 90 procenata studenata su u redu, a 10 odsto nisu... Mi smo odmah znali na koga se odnose tih deset procenata. Na većini fakulteta je (od)igrano Kozaračko kolo – započeo ga je na Pravnom student Vuk Drašković, prihvaćena je ta Titova priča, i odmah se prešlo na „redovan rad“. Na Filozofskom i još nekoliko fakulteta i akademijama Titova priča nije prošla i na njima se kasnije nastavilo sa tribinama i različitim vrstama protesta. Na Filozofskom je, čak, tri dana bio muk, opšta konsternacija, i još dve, tri nedelje trajalo okupljanje.

I, tu nije bio kraj! Borbe su nastavljene i dalje, bar njihov studentski deo, sve do početka 1975. i izbacivanja osmoro profesora sa Filozofskog fakulteta. Nastavljene su i posle, pre svega kroz disidentski Otvoreni univerzitet i podršku radničkim štrajkovima, zatim posle Helsinške povelje 1975. podrškom borbama za ljudska prava, stvaranju novih društvenih pokreta...

Nastavlja se

Algoritam gušterove kože

Tekst: Slađana Šimrak

Pre više godina otkriveno je da šare na koži i krznu životinja prate određene šablone izražene jednačinama koje je sredinom prošlog veka izveo matematičar Alan Tjuring. Međutim, novom studijom koju su sproveli biolozi, fizičari i matematičari sa Univerziteta u Ženevi o ljuskastoj koži guštera, prvi put u istoriji su među živim bićima uočeni ćelijski automati, do sada uglavnom korišćeni za računarsku simulaciju raznih promena u biološkim i drugim dinamičkim sistemima. Ženevski tim je pokazao da se tokom godina boja ljuske guštera zvanog okati zelembač menja, te da se Tjuringov mehanizam transformiše u pravila ćelijskih automata. Ovim istraživanjem oni su napravili biološku poveznicu između matematičkog rada Alana Tjuringa i tvorca ćelijskih automata Džona fon Nojmana. Okati zelembač se najčešće može videti u primorskim krajevima, i to u vinogradima i maslinjacima. Skoro pet hiljada ljuski prekriva njegovo telo. One su po rođenju braon ili bele boje, međutim, po dostizanju polne zrelosti boje se transformišu u crnu i zelenu. Naoko su ove promene prilično upadljive, imajući u vidu da je okati zelembač izuzetno velik gušter. Zapravo, smatraju ga najvećim i najelegantnijim evropskim gušterom. Dužine je uglavnom između trideset šezdeset centimetara, ponekad dostigne i čitavih devedeset, a gotovo dve trećine njegovog tela čini rep. Ženevski tim je za potrebe proučavanja njihove kože posmatrao razvoj tri guštera u periodu od četiri godine. Oni su na početku istraživanja

bili stari svega dve nedelje. Međutim, i pored procesa kompletne promene boje tokom odrastanja, najzanimljivija zapažanja desila su se kod već odraslih zelembača. Veliki broj pojedinačnih zelenih i crnih ljuski nastavio je da se menja, prelazeći iz zelene u crnu i obratno. U početku se činilo da su ove promene nasumične, međutim, daljim posmatranjem posumnjali su da je ipak u pitanju algoritam, i to algoritam za kreiranje ćelijskih automata. Ukoliko je zelena ljuska bila okružena mnoštvom zelenih, činilo se da će sasvim sigurno postati crna. Ukoliko se oko nje nije nalazila nijedna zelena ljuska, ostajala bi zelena. Svaka ljuska je „imala“ informaciju o tome koje je boje svaki od njenih suseda, i na osnovu toga je birala svoju boju. Međutim, kako gušteri prave ovakve šablone? Koristeći numeričke simulacije, naučnici otkrivaju da diskretni Fon Nojmanov ćelijski automat proizilazi iz kontinualnog sistema koji je Alan Tjuring nazvao „reakcija-difuzija“. Ovaj model koji je Tjuring predstavio pedesetih godina, pokazao je na koji način se razni oblici i šare pojavljuju kod živih bića. U matematičkom smislu, to je diferencijalna jednačina koja objašnjava, npr. kako hemijske reakcije mogu da stvore pruge na ribi zebrici i šare na leopardu.

Foto: publicdomainpictures

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke, „Danas“ predstavlja izabrane priče sa naučnopopularnog portala elementarium.cpn.rs

ЦЕНТАР
ЗА
ПРОМОЦИЈУ
НАУКЕ

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA

VODORAVNO: Demon, zatočenik, Adam Opel, lopovi, Jerevan, bukavak, anatas, tikovina, n, zakivak, či, on, Apač, verige, TV, om, nakana, srok, ad, ko, objijati, e, Balosave, izabir, uragani, oljuiti, Džamonja, zverinac, akademija, Ivana.